

Lausunto lukiolaiksi ja laiksi
ylioppilastutkinnon
järjestämisen muuttamisesta

Diaarinro OKM/41/010/2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö

PL 29

00023 VALTIONEUVOSTO

lukiuudistus@minedu.fi

kirjaamo@minedu.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoa 24.1.2018 päiväystä luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta.

Hallitus päätti puolivälitarkastelunsa yhteydessä 25.4.2017 käynnistää lukiokoulutuksen uudistuksen. Uudistuksen tavoitteena on hallituksen päivitetyn toimintasuunnitelman mukaan lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot ja korkeakouluysteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteen saavuttamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi lukiolaki. Laki ja sen nojalla annettava valtioneuvoston asetus korvaisivat voimassa olevan lukiolain ja -asetuksen (629/1998 ja 810/1998). Lisäksi muutettaisiin ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettua lakia. Ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2019.

Vantaan kaupungin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Vantaan kaupunki kannattaa lukiolain uudistamista ja ylioppilastutkinnon järjestämiseksi annetun lain muuttamista alla esitetyin huomioin:

Korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön lisääminen

Vantaan kaupunki pitää korkeakouluysteistyön lisäämistä kannatettavana erityisesti siitä näkökulmasta, että se antaa lukio-opiskelijoille paremman käsityksen korkeakouluopinnoista. Yhteistyön painopisteen tulisi olla korkeakouluopintojen tarjoamiin vaihtoehtoihin tutustumisessa, ei lisätä lukio-opintojen kuormittavuutta tai opintojen vaativuustasoa entisestään. Korkeakouluysteistyön velvoittavuuden tulisi onnistuakseen olla molemminpuolista. Yhteistyölle tulisi luoda selkeät rakenteet, jotta tutustumismahdollisuus olisi kaikkien opiskelijoiden saavutettavissa.

Työelämäyhteistyön lisääminen on niin ikään kannatettavaa, mutta erityisesti opintoihin innostamisen näkökulmasta, eli että lukio-opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus saada käsitys siitä, millaisiin työtehtäviin lukiokoulutuksessa saatuja tietoja ja taitoja voi hyödyntää työelämässä. Työelämässä tarvittavia työelämätaitoja (esim. asenne, oma-aloitteisuus, aktiivisuus, vuorovaikutustaidot, kielitaito) on hyvä harjoitella lukio-opintojen aikana. Näiden taitojen kehittäminen tukee myös lukio-opintoja.

Yhteistyön lisäämisestä huolimatta lukiokoulutusta ei kuitenkaan pitäisi nähdä vain työelämään tai korkeakoulutukseen valmistavana koulutuksena, vaan nähdä sen arvo myös yleissivistävänä koulutuksena. Jo tällä hetkellä taito- ja taideaineiden sekä lyhyiden kielten opiskelijamäärät ovat laskussa, sillä opiskelijat valitsevat kurseja, joilla on suora vaikutus koulutus- ja urapolkuihin. Lukiokoulutuksessa on tärkeää myös sellaisten taitojen oppiminen, joita ei suoranaisesti arvioida ylioppilastutkinnossa.

Kansainvälisyyden lisääminen

Vantaan kaupunki kannattaa kansainvälisyyden lisäämistä. Kansainvälisyyden kehittämisessä tulee huomioida myös kotikansainvälisyyden edistäminen. Lisäksi kansainvälistymisen myötä tulee myös lisätehtäviä lukiokoulutukselle esimerkiksi kielitaidon edistämisen suhteen.

Laaja-alaisen ja oppiainerajat ylittävän opiskelun lisääminen

Laaja-alaisen ja oppiainerajat ylittävän opiskelun lisääminen lukioissa on Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan kannatettavaa. Tämä edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä sekä oppiaineiden keskeisistä sisällöistä riippumattoman laaja-alaisen osaamisen kehittymistä lukio-opintojen aikana. Opiskelun tulisi muodostua enenevässä määrin projektimaisesta ja tutkivasta työskentelystä ja opinnot voisivat koostua eri tavoin kootuista moduuleista.

Oppiainerajat ylittävä opiskelu on kannatettavaa tulevaisuuden taitojen näkökulmasta, ja se vahvistaa opiskelijalle oman osaamisen hahmottamista myös esimerkiksi työelämätaitojen ja korkeakouluopintojen näkökulmasta. Oppiainerajat ylittävä opiskelu vaatii koulutuksen järjestäjältä kuitenkin lisätyötä suunnittelussa, jotta opintokokonaisuuksista saadaan eheitä ja tasapainoisia tuntijako huomioon ottaen. Lisäksi oppiainerajat ylittävän opiskelun toteutuminen tarkoituksenmukaisella tavalla edellyttää myös opettajien työaika- ja palkkausjärjestelmän uudistamista.

Opintopisteiden käyttöönotto

Opintopisteiden käyttöönotto on kannatettavaa, sillä se selkeyttää yhteistyötä korkeakoulujen kanssa ja helpottaa muualla hankitun osaamisen tunnustamista. Myös opintopisteiden laaja käyttö kansainvälisesti tukee niiden käyttöönottamista yhteistyön näkökulmasta.

Opintopisteiden käyttöönotossa tulee kuitenkin huomioida ristiriita kurssien ja opintopisteiden tuntityömäärän välillä. Korkea-asteen opintopiste vastaa eurooppalaisen määritelmän mukaan 27 tunnin työmäärää. Hallituksen esityksessä lukion opintopiste puolestaan vastaisi 14 tunnin ja 15 minuutin työtä, jolloin lukion kaksi opintopistettä tarkoittaa 28,5 tunnin työmäärä.

Lisäksi tulee huomioida, että ammatillisessa koulutuksessa käytössä mitoituspohjana on osaamispisteet. Mikäli opintopisteet otetaan käyttöön lukiokoulutuksessa, tulee huomioida opinto- ja osaamispisteiden vertailtavuus.

Opinto-ohjaus ja velvoite jälkiohjaukseen

Henkilökohtaisen opinto-ohjauksen lisääminen on Vantaan kaupungin mielestä kannatettavaa opiskelijoiden hyvinvoinnin ja jaksamisen näkökulmasta. Korkeakoulujen valintakoeuudistus tulee myös lisäämään opinto-ohjauksen merkitystä lukioissa, minkä vuoksi säännöllisen henkilökohtaisen ohjauksen lisääminen lukio-opintoihin ja jatko-opintoihin on tärkeää. Useat lakiuudistuksen kohdat sekä korkeakoulujen valintakoeuudistus lisäävät opinto-ohjauksen resurssitarvetta, mikä tulee huomioida myös valtionosuusrahoituksissa.

Opintojen keskeyttäneiden ja ilman jatko-opintopaikkaa jääneiden ylioppilaiden oikeus saada tukea ja neuvoa opinto- ja urasuunnitelmiinsa vuosi lukio-opintojen päättymisen jälkeen on kannatettavaa. Tämä myös tulee huomioida resurssien määrittelyssä. Vantaan kaupunki ehdottaa, että ohjausvelvoitteeseen määritetään yhteistyökumppaneita, kuten TE-toimistot ja ohjaamot.

Erityisopetus sekä oppimisen ja opiskelun tuki

Vantaan kaupunki kannattaa oppimisen ja opiskelun tuen lisäämistä. Kuitenkin erityisopetus terminä luo mielikuvan perusopetuksessa annettavasta erityisopetuksesta. Vantaan kaupunki ehdottaa, että termi ”erityisopetus” korvataan termillä ”oppimisen ja opiskelun tuki”.

Opintojen kesto

Vantaan kaupunki haluaa kiinnittää huomion lakiuudistuksen kokonaisvaikutuksista opintojen keston. Jo nyt on nähtävissä, että lukio-opintonsa aloittavilla opiskelijoilla on lisääntynyt kiinnostus suorittaa opinnot neljässä vuodessa tulevien lukio-opintojen kuormittavuuden vuoksi. Huomioiden lain tuomat uudistukset yhteistyön lisäämisestä eri tahojen kanssa, ylioppilaskirjoitusten uusimismahdollisuudesta, kuten myös ylioppilaskirjoitusten painoarvon lisääntymisestä korkeakoulujen opiskelijavalinnassa, saattaa opiskelijan näkökulmasta opintojen suorittaminen yli kolmessa vuodessa olla houkutteleva vaihtoehto. Myös tämä tulee huomioida taloudellisissa vaikutuksissa.

Ylioppilaskirjoitusten rajaton uusiminen

Vantaan kaupunki kannattaa ylioppilaskirjoitusten uusimisoikeutta, mutta katsoo, että rajaton mahdollisuus uusimiseen ei lähtökohtaisesti kannusta täysipainoiseen valmistautumiseen ensimmäisillä koekerroilla. Vantaan kaupunki ehdottaa, että yhdellä opiskelijalla olisi mahdollisuus uusia oppiaine esimerkiksi kaksi tai kolme kertaa riippumatta siitä missä vaiheessa hylätyn kokeen uusija on tutkinnon suorittamisessa.

Lisäksi ylioppilaskokeiden uusimisessa aiheutuu lisätyötä ja kustannuksia esimerkiksi tilojen ja valvojen järjestämisestä sekä kokeiden arvioimisesta. Näistä aiheutuvat lisäkustannukset tulee huomioida valtionosuusrahoituksessa.

Muita huomioita:

Paikallinen opetussuunnitelmatyö

Vantaan kaupunki esittää huolen siitä, että hallituksen esityksessä paikalliseen opetussuunnitelmatyöhön on varattu niukasti aikaa. Opettajien jaksamisen ja opetussuunnitelman laadun varmistamisen kannalta olisi hyvä, jos paikallisen opetussuunnitelman laadintaan olisi käytettävissä kaksi lukuvuotta.

Vantaalla 6.3.2018

Elina Lehto-Häggroth
apulaiskaupunginjohtaja
Sivistystoimi

Lausunnon keskeinen sisältö

- **Korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön ja kansainvälisyyden lisääminen**

Vantaan kaupunki pitää korkeakouluysteistyön lisäämistä kannatettavana, sillä se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden tutustua korkeakouluopintoihin. Opiskelija saa paremman käsityksen jatko-opintomahdollisuuksista ja helpottaa opiskelijan urasuunnitelmien tekemistä. Lisäksi Vantaan kaupunki kannattaa työelämäyhteistyön ja kansainvälisyyden lisäämistä. Yhteistyön lisäämisestä huolimatta lukiokoulutusta ei kuitenkaan pitäisi nähdä vain korkeakoulutukseen valmistavana koulutuksena, vaan nähdä sen arvo myös yleissivistävänä koulutuksena.

- **Laaja-alaisen ja oppiainerajat ylittävän opiskelun lisääminen ja opintopisteiden käyttöönotto**

Laaja-alaisen ja oppiainerajat ylittävä opiskelun lisääminen lukioissa on Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan kannatettavaa. Oppiainerajat ylittävä opiskelu vaatii koulutuksen järjestäjältä kuitenkin lisätyötä suunnittelussa, jotta opintokokonaisuuksista saadaan eheitä ja tasapainoisia tuntijako huomioon ottaen. Opintopisteiden käyttöönotto on kannatettavaa, sillä se selkeyttää yhteistyötä korkeakoulujen kanssa ja helpottaa muualla hankitun osaamisen tunnustamista sekä kansainvälistä yhteistyötä.

- **Opinto-ohjaus, ohjausvelvoite ja oppimisen tuki**

Henkilökohtaisen opinto-ohjauksen lisääminen on Vantaan kaupungin mielestä kannatettavaa opiskelijoiden hyvinvoinnin ja jaksamisen näkökulmasta. Korkeakoulujen valintakoeuudistus tulee myös lisäämään opinto-ohjauksen merkitystä lukioissa, minkä vuoksi säännöllisen henkilökohtaisen ohjauksen lisääminen lukio-opintoihin ja jatko-opintoihin on tärkeää. Lisäksi kannatetaan ohjausvelvoitetta opintojen keskeyttäneiden ja ilman jatko-opintopaikkaa olevien nuorten osalta. Useat lakiuudistuksen kohdat sekä korkeakoulujen valintakoeuudistus lisäävät opinto-ohjauksen resurssitarvetta, mikä tulee huomioida myös valtionosuusrahoituksissa.

Vantaan kaupunki kannattaa oppimisen ja opiskelun tuen lisäämistä, mutta katsoo, että erityisopetus -termin käyttö luo mielikuvan perusopetuksen kolmiportaisesta tuesta ja sitä tulisi lukiokoulutuksessa näin ollen välttää. Vantaan kaupunki ehdottaa, että termi "erityisopetus" korvataan termillä "oppimisen ja opiskelun tuki".

- **Ylioppilaskirjoitusten rajaton uusiminen**

Vantaan kaupunki ehdottaa, että yhdellä opiskelijalla olisi mahdollisuus uusida oppiaine esimerkiksi kaksi tai kolme kertaa riippumatta siitä missä vaiheessa hylätyn kokeen uusija on tutkinnon suorittamisessa. Lisäksi ylioppilaskokeiden uusimisessa aiheutuvat lisäkustannukset tulee huomioida valtionosuusrahoituksessa.